

Dr. fra Jure Radić

Dr. fra Jure Radić rođen je 28. studenog 1920. godine u Baškoj Vodi pored Makarske. Poslije pučke škole u rodnom mjestu maturirao je na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju 1940. godine. Zaređen je za svećenika 1943. godine u Makarskoj. Doktorirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1957. godine i obranio disertaciju o liturgijskoj obnovi u Hrvatskoj. Bio je kratko župnikom u nekoliko župa, a najveći je dio života proveo na Visovcu, Makarskoj i Zagrebu kao odgojitelj i profesor (90 semestara) sjemeništara i bogoslova. Bio je gvardijan i rektor Franjevačke visoke bogoslovije u Makarskoj.

Već od djetinjstva zaljubljenik je u prirodu, osobito u ljuštore - školjke morskih mekušaca koje je sakupljao na šljunčanim plažama.

Bio je svjetski priznati stručnjak iz područja malakologije, botanike i ekologije. Utemeljitelj je Malakološkog muzeja, Instituta „Planina i more“ i Biokovskog botaničkog vrta Kotišina u Makarskoj. Pokretač je znanstvenih skupova i znanstvenog zbornika „Acta Biokovica“ o prirodi Biokova. Surađivao je u mnogim prirodoslovnim znanstvenim časopisima i edicijama gdje je dao znatan broj znanstvenih radova. Autor, urednik, izdavač i prevoditelj je mnogih stručnih i znanstvenih radova iz liturgijske i teološke problematike. Bio je suradnik na brojnim knjigama, a autor je knjiga Liturgijska obnova kod Hrvata, Zagreb, 1957. (c),75., Moj Misal, I-III (razmatranja), Rijeka; 1957 – 58, 988., Liturgijska obnova u Hrvatskoj, Makarska, 1966, 224., Blago mora, Makarska, 1970, 116., Bilje Biokova, Makarska, 1977, 237., Lice mora, Makarska, 1991, 94.

Zahvaljujući upravo dr. fra Juri Radiću – velikom čovjeku, svećeniku, teologu, znanstveniku i prirodoslovcu te svim njegovim suradnicima Biokovo je 1981. godine proglašeno Parkom prirode na površini od 19.550 ha. Do osnivanja Javne ustanove „Park prirode Biokovo“ 1998. godine odnosno do njenog preuzimanja funkcija i djelatnosti zbog koje je osnovana (1999.-2000.) upravljanje Parkom bilo je povjereno tadašnjem Šumskom gospodarstvu Makarska (danas Hrvatske šume d.o.o., UŠP Split, Šumarija Makarska). Brigu o trajnom znanstvenom istraživanju i zaštiti novoutemeljenog Parka prirode vodio je Institut „Planina i more“, koji se nalazi u sklopu Franjevačkog samostana u Makarskoj, čija je izgradnja započela 1975., a koji je znanstveno inauguriran 1979. godine s ciljem znanstvenog istraživanja, valorizacije i očuvanja sveukupne prirode Biokova, kao i šireg biokovskog područja, planine i mora. Malakološki muzej koji je u prostorijama Franjevačkog samostana otvoren za javnost 1963. godine dio je Instituta "Planina i more", koji proučava floru i faunu Biokova i Jadranskog mora. Osim ljuštura – školjaka morskih mekušaca, Institut posjeduje i zbirku "Herbar Biokovskog područja", indeksiran u svjetskoj bazi herbarija "Indeks Herbariorum" kao MAKAR. Uspostavljen je 1963. godine, a ima otprilike 25.000 primjeraka. Prostorno je zastupljeno područje Dalmacije, a sadržajno više bilje i alge. U okviru Instituta nalazi se i zbirka fosila, lapidarijska zbirka te zbirka živih biljaka sa ovog područja. Do sada su na širem području Biokova provedena brojna prirodoslovna istraživanja u okviru Instituta «Planina i more» gdje su i pohranjeni rezultati. Premda se već preko 40 godina u okviru Instituta „Planina i more“ i Malakološkog muzeja provodi znanstveno istraživačka i muzejska djelatnost, te se aktivno radi na očuvanju i zaštiti prirode cjelokupnog područja, na žalost

formalno-pravni (administrativni) status Instituta uz pojedinačna nastojanja i zalaganja ni do danas nije riješen. U okviru Instituta i danas aktivno djeluje višegodišnja suradnica dr. fra Jure Radića, školska časna sestra franjevka dr. sc. Marija Edita Šolić, muzejska savjetnica i znanstvena suradnica, sa suradnicima. Najveća šteta je zapravo činjenica da na svim razinama nije iznađena administrativno pravna mogućnost zajedničkog djelovanje Instituta „Planina i more“ i Javne ustanove „Park prirode Biokovo“ jer bi takvo zajedničko djelovanje utemeljeno na višegodišnjim znanstvenim rezultatima te stručnom i znanstvenom iskustvu bilo jedino čvrsto uporište za učinkovitu zaštitu i očuvanje Parka te sklada prirode Makarskog primorja.

Dr. fra Jure Radić iznenada je preminuo 25. srpnja 1990. u Splitu, a pokopan je na Gradskom groblju u Makarskoj. U njegovu počast na obljetnicu smrti postavljena je Spomen ploča na njegovoj rodnoj kući u Baškoj Vodi koja je prva polazna točka *Poučnoga ekološkoga puta*, ploča sa imenom *Trg dr. fra Jure Radića* ispred njegove rodne kuće u Baškoj Vodi zatim je otvoreno i obilježeno *Šetalište dr. fra Jure Radića* u Makarskoj i osnovan je Poučni ekološki put nazvan njegovim imenom, te tiskana knjižica „Poučni ekološki put (Dnevnik i vodić)“. Osnivanjem *Poučnog ekološkog puta dr. fra Jure Radića* bivša Skupština općine Makarska, Institut „Planina i more“ i Planinarsko društvo Biokovo *nastojali su ljubiteljima prirode ukazati na dio golemog opusa toga zaljubljenika planine i mora, te pridonijeti univerzalnim nastojanjima za očuvanje okoliša u kojem čovjek može i zna živjeti, a što je i bila luč vodilja čitavog prirodoslovnog rada dr. fra Jure Radića*. Na putu je 15 kontrolnih točaka smještenih na dužini od 33 km, a za njihov obilazak potrebno je 17 sati ugodne i zahtjevne šetnje uz more i po obroncima Biokova. Svaka točka je obilježena posebnim pločama sa brojem i jednom mišlju dr. fra Jure Radića. Kontrolne točke od prve, koja je na fra Jurinoj rodnoj kući u Baškoj Vodi, do pete nalaze se na šetalištu uz more do Makarske – Osejave i nisu međusobno povezane markacijama. Od točke 5-14 put je označen markacijama i vodi od vidikovca „Gradac“ u značajnom krajobrazu Osejava u Makarskoj preko Biokovskog botaničkog vrta „Kotišina“, Vošca, Planinarske kuće pod Jurom, vrha Sv. Jure, Motike, šibenika, Malog Borovca, Miletinog bora natrag do Franjevačkog samostana u Makarskoj odnosno ulaznih vrata Instituta „Planina i more“ gdje se nalazi posljednja 15-a kontrolna točka.

Sve ovo što nam je dr. fra Jure Radić ostavio u nasljedstvo zadužuje svakog od stanovnika ovog područja te zaslužuje trajnu brigu i pažnju u svrhu očuvanja sklada prirode i kvalitetnog suživota čovjeka i svega što ga okružuje, a nikako ne prepuštanje zubu vremena i zaboravu!

Literatura:

RADIĆ N. (1998.): Dr. fra Jure Radić: život i djelo : (1920. – 1990.), Zbornik „Kačić“, 1998., Split – Makarska, 296.

RADIĆ J. (1991): Lice mora, Malakološki muzej u Makarskoj, 1991., Makarska, 94. (Bilješka o piscu)

OZIMEC R. urednik (2008.): BOKOVO (monografija), 2008., 282.